

Sygn. akt I UK 238/15

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania P. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rybniku
o prawo do emerytury i wysokość kapitału początkowego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 kwietnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 6 listopada 2014 r., sygn. akt III AUa 2563/13,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz adwokata M. M. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 6 listopada 2014 r., po rozpoznaniu sprawy z odwołania P. P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rybniku o prawo do emerytury i wysokość kapitału początkowego, na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 28 maja 2013 r. (mocą którego zmieniono decyzję organu rentowego z 10 sierpnia 2011 r. i zaliczono do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego dochody uzyskane przez ubezpieczonego za lata 1986, 1988 i 1990

w wysokości określonej w druku Rp-7 z 10 grudnia 1997 r. oraz oddalono odwołanie w pozostałej części), zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że do ustalenia wartości kapitału początkowego przyjął dochody uzyskane przez ubezpieczonego w wysokości: za 1986 r. – 561.115 zł; za 1988 r. – 1.517.420 zł; za 1990 r. – 25.042.598 zł, a w pozostałym zakresie oddalił apelację organu rentowego; oddalił apelację ubezpieczonego i przyznał ze środków Skarbu Państwa na rzecz adwokata R. M. kwotę 120 zł wraz z 23% podatkiem od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w drugiej instancji.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonego. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 39 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.; dalej jako: „ustawa o emeryturach i rentach z FUS”); 2/ art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 listopada 2014 r. oraz Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 28 maja 2013 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, względnie o uchylenie tych wyroków i orzeczenie co do istoty sprawy, przez stwierdzenie, że: ubezpieczony w okresie od 3 sierpnia 1992 r. do 31 sierpnia 1993 r. wykonywał w R. SA. w C. pracę, która stanowiła, stale i w pełnym wymiarze wykonywaną pracę górniczą pod ziemią, co stanowi podstawę do obniżenia wieku emerytalnego; cały okres nauki w S. w K. od dnia 1 września 1976 r. do dnia 24 czerwca 1978 r. jest okresem składkowym oraz stanowi stale i w pełnym wymiarze wykonywaną pracę górniczą pod ziemią, w związku z powyższym P. P. nabył uprawnienia do emerytury. Równocześnie skarżący wniósł o częściowe zwolnienie go od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych w postaci opłaty od skargi kasacyjnej oraz wniósł o zasądzenie na rzecz pełnomocnika ubezpieczonego kosztów zastępstwa procesowego.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano jej oczywistą zasadność będącą skutkiem naruszenia przepisów powołanych w podstawach skargi kasacyjnej.

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że oczywiste naruszenia przepisów prawa materialnego powodują, iż w razie nieuwzględnienia skargi kasacyjnej dojdzie do takiej sytuacji, w której praworządny obywatel przez wiele lat pracujący zawodowo w górnictwie i ponoszący z tego tytułu wszystkie daniny publicznoprawne, zostanie pozbawiony środków do życia, albowiem w chwili obecnej jest osobą bezrobotną bez prawa do zasiłku, a w jego ocenie spełnił już wszystkie kryteria przyznania mu prawa do świadczenia emerytalnego, jedynie Z. bez żadnych podstaw odmawia przyznania mu uprawnień emerytalnych odmawiając zaliczenia okresów nauki w S. w K. oraz pracy w R. S.A. w C. do okresów składkowych i do pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych a art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca

nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/ 07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia omawianej przesłanki przedsądu. Stawiając tezę o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jej autor nie przedstawił żadnego jurydycznego wywodu wskazującego na kwalifikowane naruszenie przez

Sąd drugiej instancji prawa materialnego lub procesowego przy ferowaniu zaskarżonego wyroku, co więcej – w ogóle nie powołał żadnego przepisu prawa, na podstawie którego podjął próbę skonstruowania tejże przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania, odsyłając w tym zakresie do podstaw i zarzutów kasacyjnych. Nie jest jednak zadaniem Sądu Najwyższego poszukiwanie argumentów za spełnieniem wskazanej przesłanki przedsądu w innych elementach konstrukcyjnych skargi.

Niezależnie od powyższego warto zauważyć, że Sąd Apelacyjny rozważył kwestię ewentualnego zaliczenia okresu zatrudnienia P. P. w R. w C. od 3 sierpnia 1992 r. do 31 sierpnia 1993 r. do uwzględnionego już przez organ rentowy okresu pracy górniczej wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią, wynoszącego 14 lat, 3 miesiące i 17 dni i stwierdził, iż okoliczność ta nie wpłynęłaby na rozstrzygnięcie o uprawnieniach emerytalnych ubezpieczonego, gdyż określony w art. 27 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wymagany wiek przejścia na emeryturę, tj. 65 lat, uległby wówczas obniżeniu w trybie art. 39 pkt 1 tej ustawy o 7 lat i 6 miesięcy, czyli do 57 lat i 6 miesięcy. Taki zaś wiek ubezpieczony osiągnie dopiero w dniu 22 marca 2017 r. Zatem na dzień wyrokowania przez Sąd drugiej instancji skarżący nie spełniał kryterium wiekowego przyznania prawa do emerytury. Co zaś się tyczy uwzględnienia w stażu składkowym z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz stażu pracy górniczej okresu nauki ubezpieczonego w Zasadniczej Szkole w K., Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu Okręgowego, z których wynika, iż skarżący nie udowodnił, aby w tym czasie łączyła go z kopalnią umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego, poza wykazaniem w świadectwie pracy wystawionym przez S. w K. i uwzględnionym przez organ rentowy okresem od 3 stycznia do 24 czerwca 1978 r. Skarżący zdaje się zmierzać do podważenia ustaleń faktycznych dokonanych przez Sądy orzekające w sprawie. Tymczasem kwestie dotyczące ustalonych faktów nie stanowią przedmiotu kontroli kasacyjnej, w związku z czym opartemu na tej podstawie wnioskowi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania towarzyszą niedopuszczalne motywy (art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681).

Konkludując: wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.